

สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๕๕

วันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๒ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๓๓ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลฎีกาส่งคำร้องของนางสาว หรือ นางสาวสมร โชคภิรมย์วงศ์ จำเลยในคดีแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๒ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๓๓ หรือไม่

ข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ฟ้องนางสาว หรือ นางสาวสมร โชคภิรมย์วงศ์ ผู้ร้อง เป็นจำเลย ในข้อหาผิดสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีและบังคับจำนอง

จำเลยให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ทั้งสิ้น โดยคัดค้านว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง การคิดดอกเบี้ยของโจทก์ตกเป็นโมฆะ ต่อมาจำเลยได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้เป็นหนังสือ ขอให้ส่งความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ มาตรา ๒๓๑ ถึงมาตรา ๒๕๐ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๔ และมาตรา ๒๐๔ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ และมาตรา ๓๐ หรือไม่ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ได้มีคำสั่งว่า รูปคดียังไม่มีปัญหาที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี ส่วนการที่จำเลยเห็นว่าคำฟ้องและคำขอบังคับให้ศาลพิพากษาตามฟ้องการพิจารณาพิพากษาคดีและการบังคับคดีของโจทก์ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เป็นกรณีที่จำเลยกล่าวอ้างถึงการกระทำของโจทก์ การดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาในชั้นศาลและการบังคับคดีชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมิใช่การโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีกรณีที่ศาลจะต้องส่งเรื่องดังกล่าวไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ให้ยกคำร้องของจำเลย และได้มีคำพิพากษาให้จำเลยชำระเงิน พร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์

จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลแพ่งกรุงเทพใต้ที่สั่งไม่รับคำคู่ความส่งศาลรัฐธรรมนูญว่า คำสั่งของศาลชั้นต้นเป็นคำสั่งที่ไม่ให้รับคำร้องขอชัดต่อรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และขอให้ศาลชั้นต้นส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายต่อไป ศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์

จำเลยอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งว่า คำสั่งของศาลชั้นต้นเป็นกรณีตั้งยกคำร้องเพราะไม่มีกรณีที่ศาลจะต้องส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔ จึงมิใช่กรณีสั่งไม่รับคำให้การอันจะถือว่าเป็นคำสั่งไม่รับคำคู่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘ จึงเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาก่อนที่ศาลชั้นต้นจะมีคำพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดี ต้องห้ามอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวในระหว่างพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๖ (๑) เมื่อจำเลยไม่ได้แย้งคำสั่งนั้นไว้ในระหว่างพิจารณาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๒๖ (๒) จำเลยจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ คำสั่งศาลชั้นต้นชอบแล้ว ให้ยกคำร้อง

จำเลยฎีกาคำสั่งศาลอุทธรณ์ว่า จำเลยสามารถยื่นคำอุทธรณ์อันไม่ใช่คำสั่งระหว่างพิจารณาและสามารถอุทธรณ์ได้ และฎีกาว่า คำสั่งของศาลอุทธรณ์ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ จึงขอให้ศาลฎีกา มีคำสั่งกลับคำสั่งศาลอุทธรณ์ให้รับคำอุทธรณ์ และมีคำสั่งให้ส่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย และมีคำสั่งย้อนกลับสำนวนให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ต่อไป แต่ศาลชั้นต้น (ศาลแพ่งกรุงเทพใต้) มีคำสั่งให้ยกคำร้องของจำเลยที่อุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของ ศาลชั้นต้น โดยเห็นว่าอุทธรณ์ของจำเลยเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๖ คำสั่งศาลอุทธรณ์มีผลเป็นการไม่รับอุทธรณ์ยื่นตามคำปฏิเสขอของศาลชั้นต้น เป็นที่สุด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ จึงไม่รับฎีกาของจำเลย

จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับฎีกา โดยโต้แย้งว่า ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่งในส่วนที่ว่า “คำสั่งตามคำปฏิเสขอของศาลชั้นต้นหรือคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ คำสั่งนี้เป็นที่สุด” จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒ ตกเป็นโมฆะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ซึ่งเป็นประเด็นที่ศาลยกขึ้นตัดสินคดีในการฎีกา จำเลยจึงได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกาส่งคำร้องของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กล่าวคือ คำสั่งของศาลยุติธรรมเป็นการเลือกปฏิบัติขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ แม้การจำกัดสิทธิจะดีความประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๓๖ ว่าเป็นกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ สิทธิ เสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติได้ คำสั่งของศาลยุติธรรมที่ยื่นตามคำปฏิเสขอของศาลชั้นต้น ให้เป็นที่สุด ฎีกาไม่ได้ ตามประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๓๖ นั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒

๒. ประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลฎีกาจะต้องใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ บังคับแก่คดี กรณีจึงเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๓๓ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ มาตรา ๔ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ซึ่งประกอบด้วยอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนั้น ทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ เป็นบทบัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติวางหลักประกันความมั่นคงแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะถูกจำกัดมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ กระทำได้เท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ เป็นการวางหลักคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้ว่า ถ้ารัฐสภาจะตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิ เสรีภาพของประชาชน จะกระทำได้อย่างได้หลักเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น ทั้งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยให้มีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ เป็นบทบัญญัติให้สิทธิแก่คู่ความยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ปฏิเสธไม่ยอมรับอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ หากเห็นว่าคำสั่งของศาลชั้นต้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย บทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ใช้บังคับเป็นการทั่วไป ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๘ ว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ เป็นบทบัญญัติในส่วนที่ ๑ ซึ่งเป็นบททั่วไปที่กล่าวถึงอำนาจของศาลในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ คำว่ากฎหมายในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ นั้น หมายความว่ารวมถึงประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความแพ่งด้วย ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติในส่วนที่ ๓ ว่าด้วยศาลยุติธรรมซึ่งเป็นการจัดระเบียบและวางโครงสร้างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมว่าเป็นไปตามลำดับชั้นศาล คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ มิใช่บทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่คู่ความที่จะต้องดำเนินคดีในศาลยุติธรรมให้ครบทั้งสามชั้น กฎหมายอาจบัญญัติให้ศาลแต่ละศาลมีอำนาจพิจารณาคดีเป็นกรณีพิเศษและหรือให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นที่ยุติในศาลนั้น ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคสองและวรรคสาม เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลยุติธรรม โดยมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การที่คู่ความจะใช้สิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาได้หรือไม่ในคดีใด จึงต้องเป็นไปตามที่กฎหมายนั้น ๆ บัญญัติไว้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง จึงเป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง เฉพาะข้อความที่บัญญัติว่า “...ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาคำร้องและมีคำสั่งยืนตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น หรือมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ คำสั่งนี้ให้เป็นที่สุด...” ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๓๓

๓. ผลคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

โดยเหตุดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง เฉพาะข้อความที่บัญญัติว่า “...ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาคำร้องและมีคำสั่งยืนตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น หรือมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ คำสั่งนี้ให้เป็นที่สุด...” ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๓๓

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๓ ตอนที่ ๗๗ ก วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕